

"נקודה טובה" - מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

(גיליון 17 - שנת תשפ"א גיליון "יתרו" - כד' שבט תשפ"א, 6 למרץ 2021)

לע"נ אמו"ר ר' יוסף-חיים ב"ר יעקב רוט ז"ל

ב"ה

"נקודה טובה" לפרשת "יתרו" - כשהיהדות פגשה את המודרנה

ב-20 ביולי 1969, יצא ניל ארמסטרונג, מפקדה של חללית אפולו 11 מרכב הנחיתה "נשר" היה לאדם הראשון שכף רגלו דרכה על הירח. זהו "צעד קטן לאדם וצעד גדול לאנושות", אמר.

נחיתת אפולו 11 על הירח, עוררה מחלוקת הלכתית מעניינת. בברכת הלבנה אנו אומרים: "כשם שאני רוקד כנגדך ואיני יכול לנגוע בך, כך לא יוכלו כל אויבי לנגוע בי לרעה". ויש ששאלו, האם הקביעה ש"איני יכול לנגוע בך" עדיין רלוונטית בעידן המודרני, בשעה שהאדם כבר "נגע" בירח.

הרב שלמה גורן קבע, כי מעתה יש לומר: "כשם שאני רוקד כנגדך ואיני נוגע בך". כלומר, יכול לגעת, אך אינני נוגע בפועל. הרב גם מצא נוסח קדום במסכת סופרים בתלמוד, התואם את התיקון שלו.

לעומתו טען הרבי מלובביץ', שהתיקון מיותר. הביטוי "איני יכול לנגוע" מתייחס למילים "כשם שאני רוקד", וברור שלא ניתן להגיע לירח בצעדי ריקוד. זאת ועוד, בשום מקום לא נאמר ולא נכתב שהאדם לא יוכל להגיע לירח ואף לכוכבים, אדרבה - טיסות החלל רק "מגבירות את האמונה בבורא" (בבחינת, "מה רבו מעשיך ה'").

בפרשתנו פרשת יתרו, מקבל עם ישראל את התורה (שבכתב ושבטל פה) - סדרה של עקרונות אלוקיים (קוד אתי...). המנחים את הפרט, הקהילה והעם במעגלי החיים. בבית, בשדה ובכפר השוק. עקרונות שכל דור נדרש לתרגם וליישם בחיי המעשה, במציאות חיו, **תוך התמודדות עם שינויים ואתגרים.**

בהמשך, ניסח הרמב"ם והגדיר את שלשה עשר עיקרי האמונה. אולם את הדרישה "**לתרגם**" וליישם את ההלכה מחדש בכל דור, ניסח הגאון הרב יוסף דב הלוי סולובייצ'יק במשפט הבא, אותו הגדיר כ"**אני מאמין**" **הארבע עשר:** "אני מאמין באמונה שלימה, שזאת התורה ניתנת לקיום, לגישום, ולביצוע מלא, בכל מקום ובכל זמן, בכל המערכות החברתיות, הכלכליות והתרבותיות. בכל הנסיבות הטכנולוגיות, ובכל התנאים הפוליטיים" (חמש דרשות).

ללמדך, שבמעמד הר סיני קיבל עם ישראל לא רק את חובת הקיום של מצוות התורה. אלא גם את החובה ליישם את התורה בכל שטחי החיים. גם ב"זמנים המשתנים" של העידן המודרני. והמעשה בברכת הלבנה בו פתחנו, הוא רק דוגמה קטנה ופיקנטית לכך.

לפני כ-250 שנה החלה באנגליה המהפכה התעשייתית. המצאת מנוע הקיטור היתה ה"קטר" שגרם לשינוי משמעותי בשיטות התחבורה והייצור, רכבות, אוניות, פס הייצור, הייצור ההמוני והולדת תרבות הצריכה.

המהפכה התעשייתית השפיעה גם על החקלאות (מיכון חקלאי) על תעשיית הטקסטיל, ועוד. רמת החיים ותוחלת החיים עלתה וכן נוצרה תנועה גדולה של מעבר מן הכפר אל העיר, שגם הפכה את מבנה החיים ממשפחתי/שבטי, לקהילתי.

”נקודה טובה” – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

מאז ועד היום אנו חוֹנִים התקדמות טכנולוגית אדירה ומתמשכת, המשפיעה לא רק על איכות חיינו, אלא גם על אורחות חיינו. לדוגמה: הטלפון החכם, שגרם לנו להחליף את המגע האנושי בלייקים ובברכות קצרות ברשתות החברתיות ועוד ועוד.

העולם המודרני יצר מציאות חדשה (וטכנולוגיות חדשות) המהווה אתגר לא רק להורים ולמחנכים, אלא גם לפוסקי ההלכה. ואביא כמה דוגמאות.

פוסקי הדורות שלפנינו, עסקו בנושא החשמל בשבת, בכשרותן של מצות מכונה לפסח, חליבה בשבת ועוד ועוד. ואילו כיום, אנו ממשיכים להרחיב את היריעה.

- מה דינו של **רכוש וירטואלי**, שאינו בר קיימא (לדוגמה: זכויות יוצרים).
- מה דינה של **”אמא לחצאין”** - אם שתרמה רק את הביצית, או אם שהיא רק הפונדקאית. האם היא תחשב כאם, לענין יוחסין למשל.
- מה דינה של **אש שרק מאירה ולא מחממת** (נורת פלורנסנט, או לד). או אש שמחממת בעיקר את האוכל ופחות את הכלי (מיקרוגל).
- האם קליק בעכבר במערכת ממוחשבת, נחשב כמעשה קניין?!
- השימוש ב-DNA לבדיקות אבהות וזיהוי חללים.
- שיבוט עוברים ושימוש בהם כ”חלקי חילוף”.
- מהפכת האינטרנט, על כל הטוב והרע שבה. איך משתמשים מבלי להיפגע.

במאמר זה, אציג בפניכם אתגר חדש שאליו נחשפתי רק לאחרונה.

במשך שנים רבות, חשבו החוקרים כי תפקידו של המוח הוא לזכור. אולם, הגישה המודרנית טוענת שהמוח דואג אך ורק **להישרדותו** שלהאדם.

אם המוח יחליט (באופן תת מודע) שלצורך הישרדות חשוב לנו לזכור, הוא יזכור. אם הוא יחליט שחשוב לנו לשכוח (טרואמות למשל...), הוא ישכח.... ואם הוא יחליט שחשוב לנו להמציא ולחדש זכרונות שלא היו ולא נבראו, הוא ימציא ”פייק” זכרונות (זכרונות מזוייפים) וְיִקְנֶה להם תוקף ואמינות... (ד”ר יוסי חלמיש).

בסדרת ניסויים, הגיעו לראיון אם ובנה. האם נכנסה ראשונה ולאחריה הבן (נער/בוגר). כשנכנס הבן, אמר לו המראיין: אמך הזכירה לי שאתה ואני כבר נפגשנו בעבר. וכאן המראיין תיאר את הפגישה (שלא היתה ולא נברא...) לפרטיה.

רוב הנסיינים, אכן זרמו עם המראיין. הם ”נזכרו” במפגש (שלא היה!) ואף הוסיפו פרטים משלהם. המוח שכנראה היה ”נבוך” מכך שהוא לא זוכר את הפגישה, פתר את הבעיה על ידי יצירת זכרון כוזב (”פייק”), לצורך הישרדות חברתית.

מה משמעותה והשפעתה של תגלית זו על דיני עדות?!

מהו ערכה של העדות, אם אנו חוששים שהאדם עלול ליצור זכרונות מזוייפים (”פייק”). והרי התורה סומכת על עדות, אפילו עד כדי דיני נפשות?!

"נקודה טובה" – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

לעניות דעתי, הפתרון לשאלה החדשה הזאת, כבר קיים ומובנה במערכת דיני העדות המסורים לנו, מדורי דורות.

1. התורה דורשת עדות של שני עדים שונים, שאין ביניהם קרבת משפחה.
2. שני העדים עוברים בנפרד סדרה של חקירות ובדיקות, הן ביחס לאירוע העיקרי והן לגבי כל הפרטים הסביבתיים לאירוע, במטרה לבדוק את מהימנותם ואמינותם.
3. בתי הדין מרבים בחקירות ויורדים לפרטי פרטים וכמעט כל אי התאמה או אי דיוק בין שני העדים, או לחילופין - דיוק טוב מדי (המלמד על עדות שקר שנלמדה בעל פה), גורמים לפסילתה של העדות לגמרי.

הדרישה לשני עדים, החקירות והדרישות הרבות, הזהירות הגדולה בקבלת עדות והפסילה במקרה של ספק, כל אלה אמורים להבטיח, שזכרונות כוזבים אכן לא יתקבלו כעדות.

הבאנו דוגמה אחת בה מדעי המוח מאתגרים את דיני העדות. דוגמה המלמדת על המאמץ האדיר לו נדרש כל דור כדי ליישם ולהגשים את דיני התורה בעידן המודרני בכל תחומי החיים. **אתגר המונח לפתחנו כל יום מחדש**. אתגר איתו מתמודדים גם מכונים רבים כגון מכון צומת, המכונים לחקלאות על פי ההלכה, רפואה על פי ההלכה, אנשי ההלכה והאתיקה ועוד.

מרכת ענת life

מה רואה

לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה (במייל ו/או בווטסאפ), ניתן לפנות למייל: rothmoshe@gmail.com

ארכיון "נקודה טובה": http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש.

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ"ל. **אהבת! הפץ בין חבריך.**